

Utvalget for
høyere utdanning

Sett under ett - eller er det et fett?

Katrine Elida Aaland
FF Landsråd
11.02 2008

Bakgrunn

- Utvalgets bakgrunn og grunnlag for forslagene
- A) Kunnskapsbasen
 - Manglende data og forskning på området
 - Problemanalyse
 - Ingen krise
- B) Internasjonal kontekst
 - Reform, analyser, strategier
- Tidsperspektiv: 10-20 år frem

Internasjonal kontekst

- Andre land konsentrerer de faglige og økonomiske ressursene i større fagmiljøer
- I Danmark har det vært en stor fusjonsprosess
- Finland konsentrerer sine ressurser og er i endring
- Sverige diskuterer organisering, finansiering etc.
- Finland, Danmark og Tyskland utvikler toppuniversiteter – Storbritannia og USA har det
- Voldsom ekspansjon i høyere utdanning i Asia
- EU og finansiering

Internasjonal forts.

- Østerrike: et nasjonalt sc. & tech. Uni
- Danmark: 3 super uni + 5 uni (+ CVU)
- Finland: bottum-up fusjoner
- Tyskland: elite uni's
- Ulike grad av selvstyrt vs statsstyrt reform

- Finne en riktig balanse mellom det internasjonale presset om å konsentrere de økonomiske og menneskelige ressursene i norsk høyere utdanning mot behovet for å opprettholde, kanskje også styrke, dagens desentraliserte infrastruktur.

Utvikling i Norge i korte trekk

- Hernes' knutepunktstrategi brøt sammen
- Mjøs skapte et incentiv- og konkurransebasert system
- I dag; 38 statlige institusjoner konkurrerer om studenter, ansatte, forskningsmidler osv.
- Konkurransen bestemmer utviklingen og retningen i høyere utdanning
- Markedet leder ikke til diversitet
- Politikken har abdisert – ingen nasjonal strategi for utviklingen

Arbeidsdelingen brytes ned

- 12 høyskoler har universitetsambisjoner
- I 2020: 12 universiteter?
- I 2020: Halvparten av studentene i de korte profesjonsutdanninger er universitetsstudenter
- Forskjellene mellom universitetene og høyskolene blir mindre og mindre
- Større forskjeller mellom samme institusjonstype – som i GB

Økt konkurranse om studentene

- I 2007: 57 studiesteder – 41 med mindre enn 2000 og 19 med mindre enn 1000 studenter
- 8 studiesteder ved høyskolene har færre enn én primærsøker per studieplass og ytterligere 16 har 1,0-1,2 primærsøker per studieplass
- Nedgang i ungdomskullene etter 2015
- En større del av ungdommen bor i byer
- Flere unge ønsker å studere i urbane miljøer

Dagens system fragmenterer forskerutdanningen

- 18 institusjoner har rett til å tildele doktorgrad – og det blir stadig flere
- 16 dr.gradsutdanninger i høyskolene siden 2000 – ønsker om 20-25 til
- Få uteksaminerte fra nye dr.gradsutdanninger og for få totalt sett – ut i fra nasjonalt mål
- Konkurransen skaper små miljøer – både Mastergrad og PhD

Altså:

- Vi *har* fått et nytt universitetsbegrep
- Utviklingen fører til stadig mer heterogene institusjoner og flere små forskningsmiljøer
- Sterkere omstillingspress
- Institusjonene skjerner sin autonomi og er lite opptatt av det nasjonale systemet
- Den fins ingen nasjonal strategi på politisk nivå
- Få politikere har HU som ♥sak

Mer samarbeid og styring, mindre institusjonell konkurranse

- Et styringsnivå mellom Hernes (nasjonal plan) og Mjøs (fragmentering og konkurranse)
- Større institusjoner med ansvar for en samlet plan for arbeidsdeling, prioritering, forskerutdanning og mastergrader
- Nasjonal innflytelse på arbeidsdelingen mellom institusjonene
- Struktur, akkreditering, finansiering og ledelse skal bygge opp under dette

Vurderinger

- Nettverk mellom universiteter og høyskoler?
- Slå sammen høyskolene i ulike landsdeler?
- Slå sammen universitetene og høyskolene i de ulike landsdelene?
- Hvordan hevde seg i den internasjonale konkurransen?
- Hvordan sikre toppmiljøene og styrke de korte profesjonsutdanningene?

Utvalgets forslag

- En **prosess- og differensieringsmodell**
- Institusjonene foreslår selv hvilke andre institusjoner de skal slås sammen med
- 38 institusjoner reduseres til 8-10 – en del små studiesteder vurderes nedlagt
- Regjeringen og Stortinget fastsetter den endelige institusjonsstrukturen
- De nye institusjonene utvikler sin *profil* og sine prioriteringer i dialog med departementet

Profilutvikling

- Et nytt organ med internasjonale eksperter opprettes for å gi råd til departementet om institusjonenes profiler
 - Tydeligere målsetninger og interinstit. ulikheter
 - Forskningsfokus, utdanningsfokus
 - Flerkulturell? – stab/studenter
 - Pedagogikk, fordeling mellom 1., 2. og 3. syklus
- Følges av 300-400 mill. i 4-5 år til omstilling, OU, ledelses- og identitetsutvikling

Styring og ledelse

- Forslag på bakgrunn av strukturforslaget
- Lovfeste ekstern styreleder, enhetlig ledelse, rektor er medlem av styret
- 2 alternative styremodeller
- Videreføre friheten til å tilsette eller velge rektor

- Oscar Wilde – fritt omskrevet
" People sometimes inquire what form of government is most suitable for an artist/*academic* to live under. To this question there is only one answer. The form of government that is most suitable to the artist/*academic* is no government at all."

De korte profesjonsutdanningene

- Den nye loven: Krav om forskningsbasert, men uten nye ressurser
- Kompetansehevning, men for sent og utilstrekkelig
- Et nasjonalt kompetanseutviklingsprogram for de korte profesjonsutdanningene på 50 – 100 mill. kroner i 5 år
- Fjerne rammeplanene

Sentre for fremragende undervisning

- Studentenes møte med høyere utdanning handler om møte med undervisning og underviser
- Inspirasjon til utvikling
 - bedre match mellom undervisning – tema
 - økt bevissthet – vurderingsmetoder
 - bedre kobling mellom forskning og undervisning i faget
 - generell formidling av faget både til studenter og andre

Instituttsektor og museum

- Utvalget viser til at utviklingen på flere måter har brakt virksomheten ved de høyere utdanningsinstitusjonene og de anvendte forskningsinstituttene nærmere hverandre. Utvalget ber departementet følge virkningene av den danske reformen på dette området nøye og etter hvert vurdere initiativ for at institusjonene og instituttene kan knyttes sammen.

Forslag til endring uavhengig av struktur

- Akkreditering
- Forskerutdanning
- Finansiering
- Små studiesteder
- Styrke korte profesjonsutdanninger
- Sentre for fremragende undervisning
- Ikke stimulere til elite
- Styrke posisjonen til ikke-representerte grupper
- Stimulere kunnskapsbasen om høyere utd.

Gevinster

- Større fagmiljøer og høyere kvalitet
- En kvalitetssikret doktorgradsutdanning
- Mindre konkurranse, mer samarbeid og arbeidsdeling
- Konsentrasjon om fag og mindre om universitetstittel
- Tydelige institusjonsprofiler og prioriteringer
- Økt langsiktighet
- Styrket sektor i internasjonal konkurranse

Til debatt

- Hva er et norsk universitet?
- Hva vil dere med studiesteder som nesten ikke har noen søkere?
- Hvilke komponenter vil dere ha i en finansieringsmodell?
- Hvor ønsker dere å være i 2020?